

Andras Levites uzruna “Riga TechGirls” tiešsaistes konferences “Digitālā ekonomika un IT prasmes – izeja no Covid-19 krīzes” atklāšanā

Publicēts: 09.07.2020.

[Andra Levite](#)

[Riga TechGirls](#)

Labrīt, dārgie diskusiju dalībnieki!

Labrīt, drosmīgie nākotnes veidotāji!

Kārtējo reizi jūs mani uzaicināt runāt jūsu kongresa atklāšanā, un kārtējo reizi es jūtos dziļi pagodināta.

Jūs Latvijā ejat jaunus ceļus, un es esmu priecīga un pateicīga, ka dažus ceļa etapus drīkstu iet kopā ar jums.

Tagadnes realitāte – krīze

Senajā Ķīnā bija ticējums – ja ilgos miera gados pārgalvīgi kļuvušos cilvēkus liktenis gribēja pārbaudīt vai sodīt, viņiem novēlēja jeb drīzāk viņus nolādēja dzīvot “interesantos” laikos. Man šķiet, ka pašlaik dzīvojam izteikti interesantos laikos, Covid-19 pandēmijas ierobežojumos. Mēs ievērojam sociālo distancēšanos, nēsājam sejas maskas, strādājam attālināti, mācāmies mājas režīmā, katru rītu lasām, cik cilvēku saslimuši, cik izveseļojušies un cik pat ir miruši.

Katrai krīzei beidzoties, ir daži krīzes ieguvēji, bet ir daudzi jo daudzi krīzes zaudētāji:

- veselības un sociālās aprūpes nozares darbinieces, kuras Covid-19 pandēmijas laikā strādāja līdz fiziskai un garīgai izdegšanai,

- apkalpojošās sfēras darbinieces, kuru darbavietas, piemēram, restorāni, frizētavas, peldētavas, tika slēgtas,

- izglītības un kultūras sektora darbinieces, kurām tika atcelti visi publiskie sarīkojumi.

Pārskats nav pilnīgs, bet minētiem piemēriem kopīgs ir tas, ka šie darbinieki pārsvarā ir sievietes ar zemāku atalgojumu nekā pārējie darba ņēmēji caurmērā, un minētajās darba jomās reti var strādāt attālināti, kas varētu būt nākotnes darba modelis arī "miera laikos.

Konsekvence ir, ka krīzes laikā salīdzinājumā ar vīriešiem sievietes pirmās zaudē darbu (8% pret 5%), zaudē ienākumus, zaudē finansiālo neatkarību. Blakus šīm ekonomiskajām problēmām Covid-19 laikā rūpes par bērniem sievietēm uzlika lielāku psiholoģisko slogu nekā vīriešiem (72% pret 53%). Viņas viennozīmīgi ir krīzes zaudētājas.

Šīs minētās krīzes konsekvences ir ekonomiski un sabiedriski smagas, bet, kas ir vēl satricinošāk, vienlaikus ar bailēm par veselību un finansiālo izdzīvošanu pandēmijas laikā ir pieaugusi vardarbība pret sievietēm un meitenēm. Mājās, kur cilvēkam būtu jājūtas droši un pasargāti, sievietēm jāpiedzīvo fiziskas un dvēseliskas sāpes un psiholoģiska pazemošana.

Zilumi uz ķermeņa, izrauti mati un sievietes goda un cieņas aizskaršana nav mīlestības izpausmes pierādījumi vai vietas ierādīšana ģimenes hierarhijā, bet gan sodāmi krimināli noziegumi.

Kādu bēdīgu apjomu šī problēma ir sasniegusi pasaulē, atspoguļo ANO 2020. gada 6. aprīļa ziņojums (UNwomen, violence against women and girls, the shadow pandemic) un ANO ģenerālsekretāra Antonio Gutērreša uzruna.

Pēc jebkuras krīzes ir jāizdara pareizie secinājumi un attiecīgi jārikojas nākotnē.

Meitenēm un sievietēm laba izglītība var attīstīties par dzīves apdrošinājumu. Viņām jāorientējas uz labāk atalgotām profesijām, kas ar šodienas pieredzi tomēr nozīmē samērā drošu darba piedāvājumu arī nākotnē.

STEM priekšmeti un IT nozare, ko nākamajai meiteņu paaudzei mūsu šodienas paneļos prezentēs, pieder pie labākajiem piedāvājumiem.

Ar iniciatīvu popularizēt IT nozari jūs vienlaikus arī palīdzat sievietes un meitenes pasargāt no vardarbības ģimenē.

Nākotnes izaicinājums – profesionālais tīkls

"White's club" Londonā, brīvmūrnieki visā pasaulē, Melngalvju brālība senajā Livonijā – visām minētajām organizācijām kopīgs ir gadsimtiem ilgi koptas tradīcijas, cieši sakari starp paaudzēm, dažādām profesijām un biedru dzīves vietām, un pats galvenais – tās ir vīriešu rokās.

Tikai nesen sievietes sākušas piedalīties dažos no šādiem vīriešu klubiem vai ir nodibinātas atsevišķas sieviešu nodaļas.

Vēl joprojām līderu pozīcijas pasaules un arī Latvijas (68,3%) lielāko uzņēmumu valdēs ieņem vīrieši. Tomēr pasaules kontekstā Latvija dzimumu līdztiesības ziņā ieņem labu vietu.

Sociālos pētījumos ir pierādīts, ka dažāda lieluma uzņēmumu priekšnieki kā savus pēcnācējus, apzināti vai neapzināti, izvēlas sev pašiem līdzīgus cilvēkus ar līdzīgu ģimenes fonu un izglītību, līdzīgām vērtībām. Un beigu beigās dod priekšroku arī savam dzimumam. Tradīciju pilnos vīriešu klubos pie sienām ir gleznas ar biedru vecvecetēviem, gaisotne ir pilna ar asprātīgiem stāstiem par sen aizgājušiem īpatņiem, bet vienlaikus šie klubi gados jauniem biedriem palīdz atrast pareizos profesionālos kontaktus.

Šīs tradīcijas pietrūkst salīdzinoši nesen dibinātajiem sieviešu tīklojumiem.

Bieži arī pietrūkst gados vecākas un ar pieredzi bagātas līderes, kurām mūža garumā profesionālajā dzīvē ir izveidojušies plaši un profesionālai izaugsmei izšķiroši kontakti.

Bez šīm līderēm sieviešu tīklojumi apstājas pašpalīdzības atbalsta grupiņu līmenī.

Sociālās aptaujas rāda, ka sieviešu profesionālā tīkla dalībniecēm bieži ir raksturīga slikta sirdsapziņa, ja izmanto pieredzējušas kolēģes palīdzību. Turpretim slikta sirdsapziņa vīriešu profesionālajos tīklojumos nefigurē.

Dažviet atklājas cilvēciski saprotama, bet vīriešu un sieviešu profesionālas vienlīdzības sasniegšanai traucējošā pašu sieviešu nostāja – “man bija grūti sasniegt zināmu pozīciju, man arī neviens nepalīdzēja, kāpēc lai citai būtu vieglāk”.

Sieviešu savstarpējā solidaritāte tomēr ir nepieciešama.

Pagātnes nasta – Impostor sindroms

Psiholoģijas zinātnē izpētītais un aprakstītais Impostor jeb šķietamo lielībnieku sindroms moka cilvēkus ar izteiktu paškritiku un pārmērīgi stingrām prasībām pret sevi. Viņiem šķiet, ka viņu kvalifikācija nav piemērota pozīcijai, kuru ieņem, un augstajā pozīcijā nonākuši laimīgu ārējo apstākļu dēļ, nevis pateicoties pašu spējām.

Viņi paši sev pārmet savus sasniegumus un uzskata, ka viņi patiesībā ir lielībnieki.

Diemžēl šis sindroms ir raksturīgs tieši sievietēm, bieži profesionāli augstās un atbildīgās pozīcijās, kā arī zinātniekiem un labi izglītotiem cilvēkiem no sabiedriskām minoritātēm. Tātad – inteliģentiem un izglītotiem cilvēkiem. Turpretim muļķi parasti par sevi nešaubās.

Laimīgā kārtā šis sindroms nav ģenētiski iekodēts, bet ir audzināšanas rezultāts. Tātad šo sindromu var pārvarēt, ja reiz ir apzināts.

Bērnu audzināšana ir atbildīgs pienākums. Ir jāstiprina bērna pašapziņa, bet bez viņa izcelšanas un lielīšanas nevietā.

Ja sabiedrības mērķis patiešām ir paaugstināt meiteņu īpatsvaru STEM priekšmetos un IT nozarē visos līmeņos, tad ir lietderīgi ņemt vērā to, ko apstiprina NYU, School of Culture, Education and Human Development pētījumi. Skolēni, vienalga meitenes vai zēni, ar izciliem rezultātiem dabaszinātnes priekšmetos droši atradīs savu ceļu. Turpretim meitenes ar labiem vai arī viduvējiem rezultātiem pārmērīgi šaubīsies par savām spējām, tādēļ bieži neuzsāks STEM studijas. Tikmēr zēni ar tādiem pašiem viduvējiem rezultātiem nešaubīsies un bez vilcināšanās uzsāks studēt STEM priekšmetus. Tādēļ šīs meitenes ir pelnījušas īpašu atbalstu, lai viņām rastos drošības sajūta un viņas uzticētos savām spējām.

Es jums novēlu izturību, bet arī prieku jūsu ceļā, jo jūs nedodaties īsā pastaigā, bet gan garā pārgājienā.

Paldies!

<https://www.president.lv/lv/jaunums/andras-levites-uzruna-riga-techgirls-tiessaistes-konferences-digitala-ekonomika-un-it-prasmes-izeja-no-covid-19-krizes-atklasana>